

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Мальований М.І.

« ____ » _____ 2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна психологія

(назва навчальної дисципліни)

Освітній ступінь: _____ бакалавр _____

(назва освітнього ступеня)

Спеціальність: 051 «Економіка» _____

071 «Облік і оподаткування» _____

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» _____

075 «Маркетинг» _____

076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» _____

(шифр і назва спеціальності)

Факультет: економіки і підприємництва _____

(назва факультету, на якому вивчається дисципліна)

Умань – 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Економічна психологія» для здобувачів вищої освіти спеціальностей: 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Умань: Уманський НУС, 2018. – 26 с.

Розробник Ревуцька А.О. к. е. н., доцент кафедри економіки

_____ Ревуцька А.О.

Робоча програма затверджена на засіданні
кафедри економіки

Протокол від «28» серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри

економіки _____

(підпис)

Р.П. Мудрак

(прізвище та ініціали)

« » _____ 2018 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від «30» серпня 2018 року № 1

Голова _____ (Давлетханова О.Х.)
(підпис)

«30» серпня 2018 року

© УНУС, 2018 рік
© Ревуцька А.О., 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» 07 «Управління та адміністрування»	За вибором	
	Спеціальності: 071 Облік і оподаткування 072 Фінанси, банківська справа та страхування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність 051 Економіка 075 Маркетинг		
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 15		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		3-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Лекції		
	30 год.	10 год	
	Семінарські		
	14 год.	6 год	
	Самостійна робота		
46 год.	74 год		
		Вид контролю: ПМК	

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33,3%;

для заочної форми навчання – 11,1%

2. Мета та завдання дисципліни

Проблеми модернізації суспільного розвитку продовжують бути актуальними в сучасному світі, про що засвідчує досвід навіть високо розвинутих країн. Для України, яка обрала шлях євроінтеграції, ці проблеми набувають особливої гостроти внаслідок оголення успадкованих та накопичених у трансформаційний період негативних наслідків у сфері економіки, соціального розвитку, освіти, науки, екології. На тлі військової агресії з боку Росії, наростання масштабів внутрішньої міграції та бідності широких верств населення погіршився психологічний стан українського суспільства.

Сучасна концепція людського розвитку виходить з того, що всі події, явища, які відбуваються в житті особистості, мають вплив на її розвиток та залежать від неї самої. Адаптація до подолання чверть століття власної державності значна частина населення України, серед якої багато молоді, не можуть збагнути природу високого безробіття, коливання валютного курсу, інфляційних процесів, знецінення грошей. Автори поставили собі за мету довести передусім для студентів психологічні аспекти трансформаційних процесів у сфері економіки.

Економічна психологія – новий міждисциплінарний напрямок науки, який стрімко розвивається та спонукає поєднати принципи та прийоми економіки та психології для дослідження економічної поведінки особистості, взаємовідносин суб'єктів господарської сфери, окремих сфер економічної діяльності та регіонів.

Об'єктом економічної психології є процеси, що діють в мікро-, макро- та мезоекономічному середовищі, де індивіди і групи одночасно проявляються в якості учасників і організаторів виробництва, власників, акціонерів, найманих працівників, менеджерів, покупців, тобто людей в різних ролях в умовах відкритості ринку.

Предметом економічної психології є теоретико-методологічні і прикладні закономірності та особливості прояву індивідуальних і групових психологічних якостей в економічному середовищі, а також чинники і механізми впливу економічних явищ на формування поведінки особистості в ринковому середовищі.

В рамках мікроекономіки досліджуються економічні та психологічні поведінки людей та сфери малого бізнесу в умовах конкуренції. Виходячи з уявлень про відносно стійку економічну реальність дослідження дає відповідь на запитання як налагодити економічну діяльність, підвищивши ефективність її результатів.

Мікроекономічна психологія намагається враховувати людський чинник в економічній поведінці через характеристику особистості, особливості її поведінки, прояв схильностей до ухвалення рішень у сфері сімейного бюджету; економічної соціалізації дітей; формування психології споживача і клієнта та різних видів підприємницької діяльності на рівні господарюючих суб'єктів.

В рамках макроекономіки досліджуються психологічні наслідки глобальних економічних тенденцій на економічну поведінку господарюючих суб'єктів та окремих людей через інвестиційний клімат, інфляцію, безробіття, тінізацію економіки, корупцію, кризові явища та економічну залежність. У макроекономіці фігурують економічні об'єкти окремих держав, транснаціональних корпорацій, політико-економічних союзів тощо.

Напрямки дослідження економічної психології на мезорівні найбільш складні, оскільки вони зачіпають інтереси різних верств населення, яке проживає на конкретній території. Окрім того, продуктивні сили нині розвиваються не в умовах галузевої орієнтації, а в напрямі локалізаційної структуризації. Саме на мезорівні формується інвестиційна привабливість, створюються сучасні інноваційні структури, створюються нові робочі місця, особливо в нетрадиційних сферах господарської діяльності. Виключно на мезорівні функціонують технопарки, технополіси, кластери, логістичні платформи, індустріальні парки, налагоджується транскордонне співробітництво.

Основними завданнями вивчення курсу «Економічна психологія» є:

- сформувати базову систему наукових знань у галузі економічної психології, сучасних концепцій та актуальних проблем теорії та практики цієї навчальної дисципліни;
- привити навички теоретичного аналізу проблем економічної психології, які є актуальними в умовах відкритої економіки;
- підвищити рівень економічної компетентності студентів у ставленні до поведінки суб'єктів господарської діяльності;
- сформувати критерії емпіричних досліджень економічних явищ на різних ієрархічних рівнях;
- опанувати сутність знань економіки та окреслити шляхи подолання проблем її становлення в Україні.

У результаті вивчення курсу «Економічна психологія» студенти повинні **знати**:

- історію розвитку економічної психології як системи наукового знання;
- основні концепції економічної психології;
- варіативність економічної поведінки індивіда і соціальних груп у сфері економічного життя;
- моделі психологічного ставлення до економічної проблематики, які є наслідком не лише раціональних інтересів, але й ірраціональних причин;
- економічну сутність та психологічні аспекти інновацій.

У результаті вивчення курсу «Економічна психологія» студенти повинні **уміти**:

- орієнтуватись у психологічних аспектах проблем фінансів і грошового обігу, споживчої поведінки, економічної політики;
- знаходити і аналізувати психологічні чинники, що впливають на економічну активність;
- прогнозувати можливі наслідки впливу психологічних чинників на різні форми економічної поведінки;
- акцентувати увагу на індивідуальних відмінностях економічної поведінки окремих суб'єктів у трансформаційних умовах;
- використовувати отримані знання для формування власної економічної поведінки.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					Заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		л	с	с.р.	інд.р		л	с	с.р.
1	2	3	4	5		6	7	8	9
Модуль 1. Введення в економічну психологію. Психологія фінансової поведінки людей									
ЗМ 1. Еволюція економіко – психологічних ідей.	2	2	-	2	-	4	-	-	4
ЗМ 2. Об'єкт, предмет, завдання і методи економічної психології.	6	2	2	2	-	8	2	-	6
ЗМ 3. Психологічні детермінанти економічної поведінки.	4	2	-	2	1	6	-	-	6
ЗМ 4. Загальні проблеми психології грошей.	6	2	2	4	-	12	2	2	8
ЗМ 5. Вплив грошей на формування особи.	8	2	-	4	-	4	-	-	4
ЗМ 6. Психологічні особливості функціонування грошей поза сферою товарного виробництва.	6	2	2	4	1	4	-	-	4
Разом за змістовим модулем 1	32	12	6	18	2	38	4	2	38
Модуль 2. Психологія фінансової поведінки населення									
ЗМ 7. Класичні напрями психології у вивченні феномену грошей.	6	2	-	4	1	8	2	-	6
ЗМ 8. Види і причини грошової патології.	4	2	2	2	-	4	-	-	4
ЗМ 9. Сміслові межі поняття «ринок праці».	10	2	-	4	1	8	-	2	6
ЗМ 10. Характеристика ринків праці з різними соціокультурними регуляторами поведінки.	4	2	2	4	-	8	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	24	8	4	14	2	28	4	2	22
Модуль 3. Психологія підприємницької діяльності. Соціально психологічний аспект проблеми багатства і бідності									
ЗМ 11. Підприємництво як діяльність.	6	2	-	4	1	6	-	-	6
ЗМ12. Проблема якостей особи підприємця.	8	2	2	2	-	6	-	2	4
ЗМ 13. Психологічний портрет підприємця.	8	2	-	4	-	6	-	-	6
ЗМ 14. Визначення багатства і бідності.	6	2	2	2	1	4	2	-	2
ЗМ 15. Чинники низхідної мобільності.	6	2		2	-	2	-	-	2
Разом за змістовним модулем 3	34	10	4	14	2	24	2	2	20
Усього годин	90	30	14	40	6	90	10	6	74

4. Програма навчальної дисципліни «Економічна психологія»

Модуль 1. Введення в економічну психологію. Психологія фінансової поведінки людей

Змістовний модуль 1. Еволюція економіко – психологічних ідей.

Період нероздільності економічного і психологічного знання, коротка історія економічної психології. Еволюція людського чинника в економічній науці, «економічна» і реальна людина.

Змістовний модуль 2. Об'єкт, предмет, завдання і методи економічної психології.

Об'єкт, предмет, завдання економічної психології, основні поняття, області дослідження. Зв'язок економічної психології з іншими галузями науки: психологією і соціальною, психологією, соціологією, макро- і мікроекономікою. Методи: спостереження, експеримент, анкетування, опитувальники і інтерв'ю, тестування, математико – статистичні методи обробки даних і традиційний економічний експеримент.

Змістовний модуль 3. Психологічні детермінанти економічної поведінки.

Порівняння економічного і психологічного підходів до вивчення економічної поведінки: схожість і відмінності. Теорія ігор і економічна поведінка. Постулат «раціональної» людини і реальна людина. Чинники економічної поведінки: когнітивні, афектні, мотиваційно-вольові.

Змістовний модуль 4. Загальні проблеми психології грошей.

Причини і історія виникнення грошей. Види грошей. Соціокультурні особливості відношення до грошей. Відношення до грошей у різних соціальних груп, стратифікація людей по відношенню до величини оплати праці, гроші як мірило стосунків між людьми і країнами.

Змістовний модуль 5. Вплив грошей на формування особи.

Етапи формування відношення до грошей. Вплив вольових якостей на відношення до грошей, взаємозв'язок самооцінки з грошовою поведінкою.

Економічна соціалізація. Вплив грошей на формування професійної спрямованості. Грошові типи особистості.

Змістовний модуль 6. Психологічні особливості функціонування грошей поза сферою товарного виробництва.

Економіко-психологічні проблеми податкової політики і оподаткування. Психологія накопичення, аспекти зберігаючої поведінки, психологічне сприйняття державної економічної політики через пенсії, допомогу, пільги. Стимули збільшення заробітку – економічні і психологічні.

Модуль 2. Психологія фінансової поведінки населення

Змістовний модуль 7. Класичні напрями психології у вивченні феномену грошей.

Психоаналіз грошей – З. Фрейд, теорія розвитку Ж. Піаже, біхевіористичні теорії – Б. Скінер. Чинники, що формують відношення людей до грошей і грошову поведінку.

Змістовний модуль 8. Види і причини грошової патології.

Гемблінг як варіант патологічної грошової поведінки. Переживання раннього дитинства, міжгрупове суперництво, релігія і етика, вік, соціальне оточення, економічний стан, особові особливості. Емоційна основа грошової патології: безпека, влада, любов, свобода.

Змістовний модуль 9. Сміслові межі поняття «ринок праці».

Умови функціонування ринку праці в сучасному суспільстві. Об'єктивна і суб'єктивна сторони ринку праці, моделі ринку праці.

Змістовний модуль 10. Характеристика ринків праці з різними соціокультурними регуляторами поведінки.

Східний ринок праці, західний ринок праці, російський ринок праці. Вплив соціокультурних чинників на психологію стосунків в триаді: працівник, працедавець, держава. Психологічний портрет східного, західного і вітчизняного працівника.

Модуль 3. Психологія підприємницької діяльності. Соціально психологічний аспект проблеми багатства і бідності

Змістовний модуль 11. Підприємництво як діяльність.

Три хвили вітчизняного підприємництва. Психологічні дослідження малого і середнього бізнесу.

Змістовний модуль 12. Проблема якостей особи підприємця.

Психологічні бар'єри до підприємництва. Психофізіологічний підхід до дослідження підприємництва. Мотивація підприємницької діяльності, потреба в досягненні, потреби власті, відношення до незалежності. Сприйняття ризика підприємцями.

Змістовний модуль 13. Психологічний портрет підприємця.

Психологічні моделі підприємництва, загальні риси підприємців. Психологічні типи підприємців. Підприємець і менеджер – схожість і відмінність. Особовий портрет зарубіжного підприємця. Відмінність особових рис вітчизняного підприємця від зарубіжного.

Змістовний модуль 14. Визначення багатства і бідності.

Гроші як символ багатства і бідності. Багатство і бідність в суспільній свідомості. Економічна ідентичність багатих і бідних. Психічне благополуччя. Освіта як чинник благополуччя. Моделі поведінки багатих і бідних.

Змістовний модуль 15. Чинники низхідної мобільності.

Причини, що генерують бідність. Локус контролю і економічні стратегії поведінки. Психологічні особливості жебраків.

5. Теми семінарських занять(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ухвалення економічного рішення: проблема раціональності. Афектні, вольові, когнітивні аспекти ухвалення економічного рішення	2
2	Психологія грошового звернення	2
3	Визначення індивідуального відношення до грошей	2
4	Психологія економічної поведінки на ринку праці	2
5	Психологічні причини ухилення від податків	2
6	Порівняльний аналіз багатства і бідності (соціально психологічний аспект)	2
7	Локус контролю і економічні стратегії поведінки. Психологічні особливості жебраків	2
Усього		14

5.1. Теми семінарських зайняти (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Ухвалення економічного рішення: проблема раціональності. Афектні, вольові, когнітивні аспекти ухвалення економічного рішення	1
2	Психологія грошового звернення	1
3	Визначення індивідуального відношення до грошей	1
4	Психологія економічної поведінки на ринку праці	1
Усього		4

6. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва тими	Кількість годин
1	Зв'язок економічної психології з іншими галузями науки: психологією і соціальною, психологією, соціологією, макро- і мікроекономікою. Методи економічної психології. (1 – стор. 6-19; 2 – стор. 5-25; 3 – стор. 8-32)	4
2	Чинники економічної поведінки: когнітивні, афективні, мотиваційно-вольові. (1 – стор. 19-68; 2 – стор. 27-48; 6 – стор. 67-94; 7 – стор. 49-93)	4
3	Соціокультурні особливості відношення до грошей. Відношення до грошей у різних соціальних груп, стратифікація людей по відношенню до величини оплати праці, гроші як мірило стосунків між людьми і країнами. (2 – стор. 144-188; 6 – стор. 465-473 + стор. 488-494; 3 – стор. 457-478)	4
4	Економічна соціалізація. Вплив грошей на формування професійної спрямованості. Грошові типи особи. (1 – стор. 137-159; 2 – стор. 50-83; 3 – стор. 333-415 + стор. 415-435)	4
5	Психологія накопичення, аспекти зберігаючої поведінки, психологічне сприйняття державної економічної політики через пенсії, допомогу, пільги. (1 – стор. 159-171; 3 – стор. 415-435 + стор. 478-490)	2
6	Емоційна основа грошової патології: безпека, влада, любов, свобода. (3 – стор. 8-32 + стор. 55-65 + стор. 154-179 + стор. 193-205; 1 – стор. 257-264)	4
7	Східний ринок праці, західний ринок праці, російський ринок праці. Вплив соціокультурних чинників на психологію стосунків в тріаді: працівник, працедавець, держава. Психологічний портрет східного, західного і вітчизняного працівника. (1 – стор. 269-300; 3 – стор. 66-107)	2
8	Мотивація підприємницької діяльності, потреба в досягненні, потребність во власті, відношення до незалежності. Сприйняття ризику підприємцями. (1 – стор. 201-203 + стор. 208-209 + стор. 223-257; 8 – стор. 153-167)	4
9	Економічна ідентичність багатих і бідних. Психічне благополуччя. Освіта як чинник благополуччя. Моделі поведінки багатих і бідних. (1 – стор. 375-415; 2 – стор. 231-245; 3 – стор. 33-38)	2
10	Локус контролю і економічні стратегії поведінки. Психологічні особливості жебраків. (1 – стор. 159-171; 3 – стор. 415-435 + стор. 478-490)	4
11	Написання есе	2
12	Підготовка до семінарів	4
Усього		40

6.1. Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Об'єкт, предмет, завдання і методи економічної психології. Об'єкт, предмет, завдання економічної психології, основні поняття, області дослідження. Зв'язок економічної психології з іншими галузями науки: психологією і соціальною, психологією, соціологією, макро- і мікроекономікою. Методи: спостереження, експеримент, анкетування, опитувальники і інтерв'ю, теститрование, математико – статистичні методи обробки даних і традиційний економічний експеримент. (1 – стор. 6-19; 2 – стор. 5-25; 3 – стор. 8-32)	14
2	Етапи формування відношення до грошей. Вплив вольових якостей на відношення до грошей, взаємозв'язок самооцінки з грошовою поведінкою. Економічна соціалізація. Вплив грошей на формування професійної спрямованості. Грошові типи особи. (1 – стор. 19-68; 2 – стор. 27-48; 6 – стор. 67-94; 7 – стор. 49-93)	12
3	Економіко-психологічні проблеми податкової політики і оподаткування. Психологія накопичення, аспекти зберігаючої поведінки, психологічне сприйняття державної економічної політики через пенсії, допомогу, пільги. Стимули збільшення заробітку – економічні і психологічні. (2 – стор. 144-188; 6 – стор. 465-473 + стор. 488-494; 3 – стор. 457-478)	12
4	Психологічні моделі підприємництва, загальні риси підприємців. Психологічні типи підприємців. Підприємець і менеджер – схожість і відмінність. Особовий портрет зарубіжного підприємця. Відмінність особових рис вітчизняного підприємця від зарубіжного. (1 – стор. 137-159; 2 – стор. 50-83; 3 – стор. 333-415 + стор. 415-435)	12
5	Гроші як символ багатства і бідності. Багатство і бідність в суспільній свідомості. Економічна ідентичність багатих і бідних. Психічне благополуччя. Освіта як чинник благополуччя. Моделі поведінки багатих і бідних. (3 – стор. 8-32 + стор. 55-65 + стор. 154-179 + стор. 193-205; 1 – стор. 257-264)	12
6	Причини, що генерують бідність. Локус контролю і економічні стратегії поведінки. Психологічні особливості жебраків. (1 – стор. 375-415; 2 – стор. 231-245; 3 – стор. 33-38)	12
Всього		74

7. Завдання для індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Економічна психологія»

Дана форма роботи включає написання рефератів для більш поглибленого вивчення дисципліни.

Тематика рефератів:

1. Економічна психологія як наука.
2. Роль та місце економічної психології в системі психологічних дисциплін.
3. Економічна поведінка та економічна свідомість.
4. Еволюція поглядів економічної психології у XIX–XX ст.
5. Основні тенденції розвитку економічної психології на сучасному етапі.
6. Методи досліджень у економічній психології.
7. "Дерево цілей" як приклад програмно–цільових методів досліджень у економічній психології.
8. Лабораторний та природний (польовий) експерименти як методи досліджень економічної психології.
9. Життєвий цикл організаційного розвитку.
10. Характеристика етапу "вечірки" як першого етапу розвитку організації.
11. Особливості етапу "механізації" у розвитку вітчизняних організацій.
12. Охарактеризуйте особливості етапів "внутрішнього підприємництва" та "управління якістю" у розвитку організаційного процесу.
13. Соціально–психологічні фактори ефективності діяльності організації.
14. Основні психологічні характеристики виробничого колективу.
15. Назвати та охарактеризувати основні види конфліктів, що можуть виникати у виробничому колективі.
16. Основні психологічні проблеми лідерства в організаціях.
17. Поняття "модель" у економічній психології. Етапи процесу моделювання.
18. Взаємозв'язок екзогенних та ендогенних змінних у економічних моделях.
19. Характеристика "класичної" моделі прийняття рішень у економічній психології.
20. Характеристика "поведінкової" моделі прийняття рішень у психології.
21. "Ірраціональна" модель прийняття рішень у економічній психології.
22. "Дилема в'язня" як одна із моделей прийняття рішень у економічній психології.

23. Модель Корнегі як одна із найбільш ефективних моделей прийняття рішень у організаціях.
24. Особистий стиль менеджера у процесі прийняття економічних рішень.
25. Основні психологічні умови ефективного управління бізнесом.
26. Основні функції управління бізнес–організаціями.
27. Основні положення теорії Фредеріка Тейлора щодо організації праці підлеглих.
28. Мотивація праці робітника, стимули успішної мотивації.
29. Методи дисциплінарного впливу на працівників організації.
30. Аспекти контролю управління, види контролю.
31. Психологічні особливості формування команди в бізнесі.
32. Основні методи та прийоми, що використовуються для оцінки претендентів на посаду менеджера організації.
33. Етапи та принципи процесу підбору керівних кадрів.
34. Особливості підбору керівних кадрів на Заході (на прикладі фірми Херві Меккея).
35. Метод експертної оцінки як один із методів оцінювання керівних кадрів.
36. Переваги та недоліки методу тестування, як методу оцінки керівних кадрів організації.
37. Рух працівників в середині організації відповідно до "конусу кар'єри" (Едгар Шейн).
38. Поняття "імідж" у економічній психології.
39. Майстер–план створення іміджу компанії (Барбара Джі).
40. "Закладання фундаменту" як перший етап іміджу фірми.
41. Зовнішній імідж компанії.
42. Імідж керівника організації як соціально-психологічна категорія.
43. Імідж персоналу організації.
44. Психологічні особливості внутрішнього іміджу фірми.
45. Основні функції та значення власності, її вплив на особистість.
46. Почуття власності та його структура.
47. Речова валентність людини.
48. Людська валентність речі.
49. Психологічні характеристики основних видів привласнення власності.
50. Специфіка інформації як власності.
51. Поняття та види економічної соціалізації.
52. Етапи економічної соціалізації.
53. Особливості економічної соціалізації дітей.
54. Процес економічної соціалізації підлітків та його особливості.
55. Економічна соціалізація дорослих.
56. Особливості економічної соціалізації у передпенсійний та після трудовий період.

57. Соціально–психологічні аспекти проблеми бідності та багатства.
58. Гроші як символ бідності та багатства.
59. Економічна ідентичність багатих та бідних.
60. Багатство та бідність у суспільній свідомості.
61. Моделі поведінки багатих та бідних.
62. Причини, що генерують бідність.
63. Освіта як фактор благополуччя багатих та бідних.
64. Психологічні особливості особистості, що знаходиться за межею бідності.
65. Особливості фінансової поведінки населення.
66. Економічна психологія сприймання прибутків та накопичень.
67. Функції збереження та накопичення.
68. Параметри, що відображають прибутки населення.
69. Психологічні фактори виникнення заборгованостей.
70. Психологічні причини проблем особистості у сфері грошей.
71. Психотип особистості гравця.
72. Емоційна основа психологічних психопатологій, пов'язаних з грошима.
73. Фінанси, фінансова система держави.
74. Роль податків в структурі прибутків держави.
75. Психологічні особливості оподаткування.
76. Податкова психологія як галузь психологічних знань.
77. Дослідження Кельнської школи економічної та фінансової психології.
78. "Податковий тягар" з точки зору податкової психології.
79. Психологічні погляди на поняття "податковий менталітет".
80. Психологічне розуміння поняття "податкова мораль".
81. Фактори, що впливають на сприймання державних витрат.
82. Економічна компетентність індивіда.
83. Особливості сприймання населенням державних фінансових програм.
84. Психологічні дослідження сприймання населенням державного фінансування.
85. Психологічні особливості праці в організації.
86. Зв'язок економічної психології з політологією.
87. Зв'язок економічної психології та соціології.
88. Економічне мислення особистості, його характеристика.
89. Проблема власності в постіндустріальному суспільстві.
90. Різниця економічної соціалізації чоловіків та жінок.

7.2. Завдання для виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання

Завдання для виконання контрольних робіт є індивідуальним для кожного студента і складається з п'яти теоретичних питань, на які потрібно дати ґрунтовні реферативні відповіді.

Контрольні питання включають всі теми, передбачені робочою програмою. Склад питання кожним студентом визначається самостійно в такій послідовності: спочатку з таблиці 1 визначають варіант індивідуального завдання в перетині стрічок: початкової літери прізвища студента і останньої цифри номера залікової книжки студента. В цьому ж стовпці (№ варіанту) вказується номер контрольних питань.

Наприклад, студент Ткаченко С.В. має залікову книжку 2102, повинен виконувати індивідуальні завдання варіанту № 1, який включає такі питання: 17,35,54, 72,89. Довільна зміна варіанту не допускається.

Оформлення і строки здачі контрольної роботи:

Робота повинна бути написана розбірливим почерком або надрукована. Обсяг контрольної роботи – 20-26 сторінок рукописного тексту або 6-10 сторінок друкованого тексту. Її зміст повинен бути коротким, чітким і ясным. Текст бажано ілюструвати схемами, графіками, діаграмами. Обов'язково посилання на літературні джерела, які були використані студентом при вивченні питань контрольної роботи, список яких повинен бути наведений в кінці роботи.

Контрольна робота здається викладачеві з таким розрахунком, щоб вона була прорецензована не пізніше як за два тижні до екзаменаційної сесії. Після перевірки викладачем контрольної роботи повертається студенту з позначкою: „допущено до співбесіди” або „не допущено до співбесіди”.

Залік контрольної роботи проводиться на екзаменаційній сесії після співбесіди з викладачем по темі роботи.

Номери питань до індивідуальних контрольних завдань

Перша буква прізвища студента	Остання цифра номера залікової книжки студентів									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
А, М, П	1,18,36, 54,72	2,19,37, 55,73	3,20,38, 56,74	4,21,39, 57,75	5,22,40, 58,76	6,23,41, 59,77	7,24,42, 60,78	8,25,43, 61,79	9,26,44, 62,80	10,27,45, 63,81
Є, І, Н	11,28,46, 64,82	12,29,47, 65,83	13,30,48, 66,84	14,31,49, 67,85	15,32,50, 68,86	16,33,51, 69,87	17,34,52, 70,88	18,35,53, 71,89	19,36,54, 72,90	1,20,37, 55,73
Л, Б, Е	2,12,38, 56,74	3,22,39, 57,75	4, 23,40, 58,76	5,24,41, 59,77	6,25,42, 60,78	7,26,43, 61,79	8,27,44, 62,80	9,28,45, 63,81	10,29,46, 64,82	11,30,47, 65,83
Д, Р, С	12,31,48, 66,84	13,32,49, 67,85	14,33,50, 68,86	15,34,51, 69,87	16,35,52, 70,88	17,36,53, 71,89	18,37,54, 72,90	1,19,38, 55,73	2,20,39, 56,74	3,21,40, 57,75
Г, К, Х	4,22,41, 58,76	5,23,42, 59,77	6,24,43, 60,78	7,25,44, 61,79	8,26,45, 62,80	9,27,46, 63,81	10,28,47, 64,82	11,29,48, 65,83	12,30,49, 66,84	13,31,50, 67,84
Я,О, В	14,33,51, 68,86	15,34,52, 69,87	16,35,53, 70,88	17,36,54, 71,89	18,37,55, 72,90	19,38,56, 73,91	20,39,57, 75,91	21,40,58, 76,92	22,41,59, 77,92	23,42,60, 78,93
Ч, З, У, Ю	6,24,43, 61,78	7,25,44, 62,79	8,26,45, 63,80	9,27,46, 64,81	10,28,47, 65,82	11,29,48, 66,83	12,30,49, 67,84	12,31,50, 68,85	13,32,51, 69,86	14,33,52, 70,87
Ф, Т, Щ	16,34,53, 71,88	17,35,54, 72,89	18,36,55, 73,90	19,37,56, 74,91	20,38,57, 75,92	21,39,58, 76,93	22,40,59, 77,94	23,41,60, 78,95	24,42,60, 79,96	25,43,61, 80,97
Ш, Ж, Ц	8,26,44, 63,81	9,27,45, 64,82	10,28,46, 65,83	11,29,47, 66,84	12,30,48, 67,85	13,31,49, 68,86	14,32,50, 69,87	15,33,51, 70,88	16,34,52, 71,89	17,35,53, 72,90

Перелік питань для виконання контрольних робіт з дисципліни «Економічна психологія» для студентів заочної форми навчання

1. Психологічні особливості праці в організації.
2. Зв'язок економічної психології з політологією.
3. Зв'язок економічної психології та соціології.
4. Економічне мислення особистості, його характеристика.
5. Проблема власності в постіндустріальному суспільстві.
6. Різниця економічної соціалізації чоловіків та жінок.
7. Економічна психологія як наука.
8. Роль та місце економічної психології в системі психологічних дисциплін.
9. Економічна поведінка та економічна свідомість.
10. Еволюція поглядів економічної психології у XIX–XX ст.
11. Основні тенденції розвитку економічної психології на сучасному етапі.
12. Методи досліджень у економічній психології.
13. "Дерево цілей" як приклад програмно–цільових методів досліджень у економічній психології.
14. Лабораторний та природний (польовий) експерименти як методи досліджень економічної психології.
15. Життєвий цикл організаційного розвитку.
16. Характеристика етапу "вечірки" як першого етапу розвитку організації.
17. Особливості етапу "механізації" у розвитку вітчизняних організацій.
18. Охарактеризуйте особливості етапів "внутрішнього підприємництва" та "управління якістю" у розвитку організаційного процесу.
19. Соціально–психологічні фактори ефективності діяльності організації.
20. Основні психологічні характеристики виробничого колективу.
21. Назвати та охарактеризувати основні види конфліктів, що можуть виникати у виробничому колективі.
22. Основні психологічні проблеми лідерства в організаціях.
23. Поняття "модель" у економічній психології. Етапи процесу моделювання.
24. Взаємозв'язок екзогенних та ендогенних змінних у економічних моделях.
25. Характеристика "класичної" моделі прийняття рішень у економічній психології.
26. Характеристика "поведінкової" моделі прийняття рішень у психології.
27. "Ірраціональна" модель прийняття рішень у економічній психології.
28. "Дилема в'язня" як одна із моделей прийняття рішень у економічній психології.
29. Модель Корнегі як одна із найбільш ефективних моделей прийняття рішень у організаціях.
30. Особистий стиль менеджера у процесі прийняття економічних рішень.
31. Основні психологічні умови ефективного управління бізнесом.
32. Основні функції управління бізнес–організаціями.
33. Основні положення теорії Фредеріка Тейлора щодо організації праці підлеглих.
34. Мотивація праці робітника, стимули успішної мотивації.
35. Методи дисциплінарного впливу на працівників організації.
36. Аспекти контролю управління, види контролю.
37. Психологічні особливості формування команди в бізнесі.
38. Основні методи та прийоми, що використовуються для оцінки претендентів на посаду менеджера організації.
39. Етапи та принципи процесу підбору керівних кадрів.

40. Особливості підбору керівних кадрів на Заході (на прикладі фірми Херві Меккея).
41. Метод експертної оцінки як один із методів оцінювання керівних кадрів.
42. Переваги та недоліки методу тестування, як методу оцінки керівних кадрів організації.
43. Рух працівників в середині організації відповідно до "конусу кар'єри" (Едгар Шейн).
44. Поняття "імідж" у економічній психології.
45. Майстер–план створення іміджу компанії (Барбара Джі).
46. "Закладання фундаменту" як перший етап іміджу фірми.
47. Зовнішній імідж компанії.
48. Імідж керівника організації як соціально-психологічна категорія.
49. Імідж персоналу організації.
50. Психологічні особливості внутрішнього іміджу фірми.
51. Основні функції та значення власності, її вплив на особистість.
52. Почуття власності та його структура.
53. Речова валентність людини.
54. Людська валентність речі.
55. Психологічні характеристики основних видів привласнення власності.
56. Специфіка інформації як власності.
57. Поняття та види економічної соціалізації.
58. Етапи економічної соціалізації.
59. Особливості економічної соціалізації дітей.
60. Процес економічної соціалізації підлітків та його особливості.
61. Економічна соціалізація дорослих.
62. Особливості економічної соціалізації у передпенсійний та після трудовий період.
63. Соціально–психологічні аспекти проблеми бідності та багатства.
64. Гроші як символ бідності та багатства.
65. Економічна ідентичність багатих та бідних.
66. Багатство та бідність у суспільній свідомості.
67. Моделі поведінки багатих та бідних.
68. Причини, що генерують бідність.
69. Освіта як фактор благополуччя багатих та бідних.
70. Психологічні особливості особистості, що знаходиться за межею бідності.
71. Особливості фінансової поведінки населення.
72. Економічна психологія сприймання прибутків та накопичень.
73. Функції збереження та накопичення.
74. Параметри, що відображають прибутки населення.
75. Психологічні фактори виникнення заборгованостей.
76. Психологічні причини проблем особистості у сфері грошей.
77. Психотип особистості гравця.
78. Емоційна основа психологічних психопатологій, пов'язаних з грошима.
79. Фінанси, фінансова система держави.
80. Роль податків в структурі прибутків держави.
81. Психологічні особливості оподаткування.
82. Податкова психологія як галузь психологічних знань.
83. Дослідження Кельнської школи економічної та фінансової психології.
84. "Податковий тягар" з точки зору податкової психології.
85. Психологічні погляди на поняття "податковий менталітет".
86. Психологічне розуміння поняття "податкова мораль".
87. Фактори, що впливають на сприймання державних витрат.
88. Економічна компетентність індивіда.

89. Особливості сприймання населенням державних фінансових програм.

90. Психологічні дослідження сприймання населенням державного фінансування.

8. Методи навчання

В рамках вивчення дисципліни передбачається проведення лекцій, семінарів, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати не вирішені проблеми, узагальнити досвід роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Лекція має структуру набуття нових знань і містить такі елементи:

- вступ, де дається мотивація навчання, чітко формулювання теми лекції та постановка завдання;
- викладення в логічній послідовності окремих частин лекції;
- висновки, що дають можливість осмислити лекцію в цілому і виділити основну ідею;
- конкретне завдання на самостійну роботу;
- відповіді на запитання.

Основні вимоги до лекції:

- високий теоретичний рівень інформації, посилення на законодавчі та нормативні акти, на нові досягнення науки;
- розкриття наукових засад курсу;
- зв'язок теорії з практикою, зосередження уваги студентів на питаннях, які вирішуються у світлі сучасних вимог;
- рекомендації до поглибленого самостійного вивчення тем, необхідних для практичної роботи.

Передбачається застосування таких видів лекцій: вступної, тематичних та підсумкової; залежно від методів викладу навчального матеріалу: монологічних, проблемних, лекцій-бесід тощо.

Семінарське заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують. Проводиться, як правило, зі студентами, які мають відповідну підготовку й досвід самостійного вивчення складних наукових і практичних проблем

Основні вимоги до семінару:

- продуманість змісту теми, її проблем та методики обговорення;
- визначення цілей, дидактичних і виховних завдань заняття;
- проблемна постановка запитань;
- увага до стрижневих питань та логіки їх розкриття;
- постійне керування перебігом семінару, створення атмосфери невимушеності, полемічності й творчої активності;
- стимулювання дискусії;

- забезпечення всебічного розгляду й аналізу навчальних проблем, об'єктивна оцінка виступів і відповідей, своєчасне їх коригування;
- орієнтація студентів на подальшу самостійну роботу над навчальним матеріалом тощо.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

У процесі самостійної роботи студенту необхідно вивчити за допомогою рекомендованої літератури весь матеріал, передбачений програмою курсу.

Індивідуальна робота проводиться з метою підвищення рівня підготовки студентів та передбачає додаткове опрацювання навчального матеріалу з дисципліни «Економічна психологія» з кінцевою підготовкою індивідуального завдання у формі реферату за заданими темами.

9. Методи контролю

Для забезпечення оцінювання студентів проводиться поточний (модульний) контроль.

Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання лабораторних робіт; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання індивідуальних завдань, які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; переклад іноземних текстів, встановлених обсягів, підготовка реферативних матеріалів з публікації тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів, розв'язання практичних завдань під час проведення контрольних робіт.

Результати поточно-модульного контролю виставляються в журналах обліку роботи викладача.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу лектора за поданням викладача, який проводить практичні заняття, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач, що веде практичні заняття.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів.

Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума

балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 61% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру..

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання студентів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на одне тестове завдання). Зміст і структура контрольних завдань та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку “FX”, то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов’язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контролі і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

У разі отримання студентом за рейтинговим показником оцінки “F”, то він повинен пройти повторний курс вивчення цієї дисципліни протягом наступного семестру (навчального року) за графіком, встановленим деканатом. Бали, отримані студентом при вивченні дисципліни у попередній період, анулюються.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) студент може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) студент може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

- відповідь на питання семінарського заняття оцінюється за стандартною шкалою, але лише у межах позитивних оцінок – «відмінно» – 3 бали; «добре» – 2 бали; «задовільно» – 1 бал;
- підготовка реферату (8-10 стор. рукописного тексту із зазначенням джерел інформації) – 4 бал;
- три тестових контролі (по 50 тестових завдань), по кожному з яких можна набрати бали відповідно до кількості (%) правильних відповідей:

≥ 90% правильних відповідей – 5 балів; 82-89% – 4 бали; 74-81% – 3 бали; 68-73% – 2 бали; 61-67% – 1 бал; ≤ 49% правильних відповідей – 0 балів.

Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни «Економічна психологія»

Модуль 1 (поточне тестування)																	Загальна сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Змістовний модуль 3						100
30					35						35						
T1	T2	T3	T4	МК1	T5	T6	T7	T8	T9	МК2	T10	T11	T12	T13	T14	МК3	
4	4	4	4	14	4	4	4	4	4	15	4	4	4	4	4	15	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Рекомендована література

Методичне забезпечення:

Конспект лекцій, інтернет-ресурси, бібліотечні підручники.

Основні джерела:

1. Бороздина Г.В. Психология делового общения. - М.: ИНФРА-М, 2001. – 224 с.
2. Ботвина Н.В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділового спілкування. - К.: АртЕк, 2000. – 190 с.
3. Глушаков В., Глушакова Т. Современные технологии менеджмента, маркетинга и практической психологии. - Мн.: Технопринт, 2000. – 441 с.
4. Дейнека О.С. Экономическая психология. - СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та., 2000. – 160 с.
5. Дзвінчук Д.І. Психологічні основи ефективного управління. - К.: Нічлава, 2000. – 280 с.
6. Занковский А.Н. Организационная психология. - М.: Флинта; МПСИ, 2002. – 648 с.
7. Кузин Ф.А. Культура делового общения, М.: Ось-89. – 2000. – 319 с.
8. Ложкін Г.В., Спасенніков В.В., Комаровська В.Л. Економічна психологія. - К.: Професіонал, 2004. - 302с.
9. Самоукин А.И., Самоукина Н.В. Экономика и психология бизнеса. – Дубна, Феникс, 2001. – 160 с.

Додаткові джерела:

1. Аги У., Кэмерон Г., Олт Ф., Уилкокс Д. Самое главное в PR. - СПб.: Питер, 2004. – 558 с.
2. Бэрд Б., Макбёрни К. Как выигрывать в электронном дэйтрейдинге. - М.: Аналитика, 2002 – 251 с.
3. Бардиер Г.Л. Бизнес-психология. - М.: Генезис, 2002. – 412 с.

4. Барышева А.В. Как продать слона, или 51 прием заключения сделки. - М.: УРАО, 2000. – 160 с.
5. Большаков А.С., Михайлов В.И. Современный менеджмент: теория и практика. - СПб.: Питер, 2000. - 411с.
6. Горкина М.Б., Мамонтов А.А. Манн И.Б. PR на 100 %. - М.: Альпина Паблишер, 2003. – 213 с.
7. Демин Ю.М. Бизнес-PR. - М.: Бератор-Пресс, 2003
8. Лежен Э.Ж. Искусство успешных продаж. - М.: Фаир-Пресс, 2001. – 352 с.
9. Леонов Н.И. Психология делового общения. - М.; Воронеж: Изд-во Московского психолого-социального ин-т; МОДЭК, 2001. – 216 с.
10. Лозниця В.С. Психология менеджменту. - К.:ЕксОб, 2000. – 512 с.
11. Митчел Д. Настольная книга менеджера. – Днепропетровск: Баланс-Клуб, 2001. – 124 с.
12. Мэннинг Дж., Рис Б. Психология продаж. Искусство партнерских отношений. - СПб., М.: Прайм-Еврознак; Олма-Пресс. – 2003. – 320 с.
13. Пачковський Ю.Ф. Психологія підприємництва. - Л.: Афіша, 2001. – 276 с.
14. Петрунин Ю.Ю., Борисов В.К. Этика бизнеса. - М.: Дело, 2000. – 280 с.
15. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности. - СПб.: Речь, 2001. – 448 с.
16. Пронина Е.Е. Психологическая экспертиза рекламы. - М.: Рип-холдинг, 2000. – 96 с.
17. Синяева И.М. Паблик рилейшнз в коммерческой деятельности. - М.: Юнити, 2000. – 287 с.
18. Станкин М.И. Психология управления. - М.: Бизнес-школа "Интел-синтез". – 2000. – 341 с.
19. Столяренко Л.Д. Психология делового общения и управления. - Ростов на/Д, Феникс, 2001. – 508 с.
20. Томилов В.В. Культура предпринимательства. - СПб.: Питер, 2000. – 173 с.
21. Уткин Э.А. Этика бизнеса. - М.: Зерцало, 2000. – 254 с.
22. Чумиков А.Н. Связи с общественностью. - М.: Дело, 2000. – 271 с.
23. Шипунов В.Г., Кишкель Е.Н. Основы управленческой деятельности. - М.: Высшая школа, 2000. – 304 с.
24. Шпалинский В.В. Психология менеджмента. - М.:Изд-во УРАО., 2000. – 184 с.

Интернет – ресурси

1. <http://sites.google.com/site/ekonpsy/liter>
2. <http://libraryonline.ru/category/psixologiya>
3. <http://psyfactor.org>
4. <http://hpsy.ru>

5. <http://psihoanalisis.ru/biblioteka>
6. <http://www.gumer.info>
7. <http://www.koob.ru>
8. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Psihol/ Index.php
9. <http://www.mospsy.ru/>
10. <http://libraryonline.ru/category/psixologiya>
11. http://www.b2forex.com/stock_market
12. <http://www.psihologu.ru>
13. http://abc.vvsu.ru/Books/psix_politiki
14. <http://flogiston.ru/library/conspects>
15. <http://labazov.livejournal.com/53374.html>
16. <http://www.twirpx.com/library/>